

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut komunikačních studií a žurnalistiky
Katedra mediálních studií

POSUDEK OPONENTA

Název diplomové práce: *Mediální obraz islámu ve zvolených českých tištěných médiích v roce 2003*
Autor diplomové práce: *Bc. Petr Bílý*
Vedoucí diplomové práce: *PhDr. Tomáš Trampota, PhD.*
Oponent diplomové práce: *Mgr. Radim Wolák*

Cílem diplomové práce Petra Bílého bylo popsat a analyzovat mediální obraz islámu a muslimů, který byl nabízen zvolenými českými tištěnými médii (Mf DNES, Týden, Respekt) v první polovině roku 2003. Rád bych nejprve ocenil volbu výzkumného tématu, které, dle mého soudu, již delší dobu zasluhuje pozornost a pokud je mi známo, nebylo v našem prostředí ještě dostatečně a systematicky zpracováno. Autor zároveň volil téma, které je mu osobně blízké, což je z výsledné práce patrné (přiznávám, že mne osobně toto téma také velmi zajímá).

Výzkumným nástrojem byla diplomantovi metoda kvantitativní obsahové analýzy, jejíž výsledky pak vhodně kombinoval s výsledky doplňkové obsahové analýzy kvalitativní.

Práce je velmi přehledně členěna do osmi částí (včetně Úvodu a Závěru). Po úvodní části a po části druhé, v níž se věnuje teoretickým východiskům diplomové práce, se autor zabývá (v části III. a IV.) zevrubným popisem použitých metod. Prokazuje zde, že dokáže přehledně a jasně formulovat znalosti, jež nabyt studiem odborné literatury, a že je si vědom výhod i limitů zvolených metod (a velmi správně na ně poukazuje). Naskytá se však otázka, zda bylo opravdu nutné věnovat tolik prostoru již dostatečně zpracovaným faktům a zda nebylo lépe jen odkázat na příslušnou literaturu a věnovat se hlouběji vlastní analýze. Přesto by bylo lze tuto část práce doporučit všem nezasvěceným zájemcům o základní vzhled do problematiky analýzy obsahu mediálních sdělení.

V části V. a VI. diplomant přistupuje k aplikaci popsaných metod. Formuluje výzkumné otázky, definuje některé používané pojmy, vymezuje jednotlivé analytické kategorie a přehledně prezentuje sebraná data. V těchto částech práce Petr Bílý zejména dokazuje, že je schopen dlouhodobé systematické práce. V závěrečných dvou oddílech studie (část VII. a VIII.) pak stručně interpretuje výsledky obsahové analýzy. Práce dále obsahuje cizojazyčné resumé, seznam použité literatury, přílohy (kódovací archy) a obecně splňuje veškeré formální požadavky práce diplomové.

Jako oponent si nemohu odpustit několik výtek:

První se vztahuje k objasnění definice zkoumaného vzorku. Již v tezích práce jsou jako sledovaná tištěná média označeny deník Mf DNES a týdeníky Týden a Respekt. Zdůvodnění tohoto výběru pak ale v práci chybí, čtenář nemůže určit, jednalo-li se o výběr náhodný či záměrný.

Další má připomínka se týká stanovení výzkumné otázky a jejího zodpovězení. Aby autor lépe uchopil zvolenou výzkumnou otázku, rozhodl se ji (viz část II, kap. 4, str. 5) rozložit do dílčích podotázek, které si stanovil jako elementární prvky, jež by měly být v rámci výzkumného úkolu zodpovězeny. Práce tedy měla hledat odpověď na to, jakou pozornost zkoumaná média věnují dané problematice, zda a jakou měrou se tato média dopouštějí při referování o sledovaném tématu stereotypizace, zda lze vyzorovat rozdíly mezi mediálním ztvárněním sledované problematiky ve zkoumaných tištěných médiích v porovnání s odbornou literaturou a jaké významové potenciály mohou nabývat případné stereotypy obsažené v analyzovaných mediálních obsazích (viz str. 6).

Obávám se, že se autorovi tyto otázky však v práci zodpovědět nepodařilo, nebo se jejich přímému zodpovězení záměrně vyhnul. Podal sice velmi pečlivý popis toho, jakým tématům a v jakém rozsahu se sledovaná média věnovala, ale na interpretaci získaných údajů téměř rezignoval. Je pravdou, že některé závěry si může čtenář práce vyvodit sám z prezentovaných grafů a tabulek. Výraznější analytický přístup autora však postrádám zejména v části věnované kvalitativní analýze materiálů. (Ačkoli zde autor v několika případech naznačil, že je hlubší analýzy schopen – např. str. 106 a 115, přičemž dokonale zužitkoval své nadstandardní znalosti z oblasti islámu a muslimského světa.) Čtenáře proto zamrzí, že ve velké většině případů byl autorův komentář velmi krátký, ačkoli se z dané materie dalo vytěžit daleko více.

Nadměru stručná je i kapitola VII. Interpretace výsledků obsahové analýzy. V té se autor sice pokouší nastínit některé tendence, které vyplývají z analýzy sebraných dat, upozorňuje na zajímavé ukazatele a vztahy, bohužel však explicitně nezodpovídá otázky, které si sám položil v úvodu své práce. Stejně tak v kapitole VIII. Závěr se diplomant pokouší shmout výsledky provedené analýzy, což činí velmi zajímavě, ale nadměru stručně.

Má poslední zásadnější připomínka směřuje k stanovení jednotlivých analytických kategorií. Autor jednotlivé kategorie přehledně definuje a je si vědom všech nebezpečí, která mohou výzkumníka při jejich definici potkat. Mám však pocit, že se některým z těchto problémů nevyhnul: zdá se mi, že se některé kategorie příliš překrývají, což by mohlo ohrozit validitu celého výzkumu. Jedná se však jen o můj názor, který může vyplývat jen z faktu, že autor do textu nezahrnul kapitolu, v níž by se více věnoval popisu toho, podle jakého klíče zkoumané materiály k jednotlivým kategoriím přiřazoval (mám na mysli například kategorii Muslimské země a politika (2) a kategorii Válka v Iráku (8) – jakým způsobem se postupovalo, bylo-li potřeba zařadit materiál, který se věnuje reakci politiků muslimských zemí na válku v Iráku?).

Ještě si neodpustím připomenout drobnou poznámku, která se váže k formální podobě práce. Velmi oceňuji fakt, že většina textu je po ortografické stránce téměř precizní, o to víc bych apeloval na autora, aby napravil chyby v interpunkci, které se objevují sice pouze do strany 30, zato však velmi pravidelně (vyjádřeno kvantitativně: 60 % úvodních třiceti stránek obsahuje alespoň jednu chybu v interpunkci).

Přes všechny své výše uvedené výtky bych ale rád zdůraznil, že kolega Petr Bílý prokázal, že je schopen systematické a pečlivé (a jistě i velmi náročné) vědecké práce, jejímž výsledkem je ucelená a zajímavá studie, která bude jistě vhodným podkladem k dalšímu zkoumání.

Diplomovou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji, aby byla hodnocena jako

VELMI DOBRÁ

V Praze dne 14. června 2006

Mgr. Radim Wolák